

## บทที่ 7 วิวัฒนาการการลงโทษ

### รูปแบบของการลงโทษ

การใช้วิธีการเฉพาะ เพื่อเป็นอุปสรรคหรือการแสดงออกเพื่อการลงโทษมีมากมาย แตกต่างทั้งเวลาและสถานที่ในช่วงประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ รูปแบบการลงโทษที่ได้นำมาใช้ โดยทั่วไป ได้แก่ การตาย, เนรเทศหรือการกักขัง, การทรมานร่างกาย, การลดขั้นฐานะทางสังคม สิ่งเหล่านี้ถือเป็นการปฏิบัติซึ่งใช้ในอดีต

โดยทั่วไปแล้ววิธีการลงโทษผู้กระทำผิดจะเป็นไปในทิศทางใดย่อมแล้วแต่การยอมรับ และสภาพเหตุการณ์แวดล้อมข้อจำกัดในขณะนั้น ๆ การจำแนกแบบอย่างการลงโทษทั้งในรูปแบบจารีตที่มีมาแต่เดิม จนถึงขั้นวิวัฒนาการมาสู่รูปแบบการลงโทษสมัยใหม่ Sutherland และ Cressey ได้ศึกษาและสรุปเป็น 4 ประเภท คือ

1. การลงโทษที่เป็นผลเสียหายทางการเงินของผู้กระทำผิด เช่น โทษปรับปรับทรัพย์สิน และการชดใช้ค่าเสียหายจากอาชญากรรม
2. การลงโทษโดยการทรมานร่างกายต่อผู้กระทำผิด เช่น การเขยิบตี การตัดอวัยวะ
3. การลงโทษตัดออกจากหมู่คณะ เช่น การขับไล่เนรเทศออกจากกลุ่ม จำคุก ประหารชีวิต
4. การประจานหรือลดฐานะทางสังคม จะทำให้ผู้กระทำผิดเกิดความละอาย ถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือถูกจำกัดสิทธิ์บางประการ

การลงโทษโดยวิธีการประหารชีวิต มีแตกต่างกันในสังคม วิธีการฆาตกรรมวิธีการที่แตกต่างกันไป เช่น การเผา การต้มในน้ำมัน ใช้ล้อรถทับ ใช้เหล็กจี้ ฯลฯ ซึ่งมีปรากฏในศตวรรษที่ 16, 17 และ 18 เช่นในสวิสเซอร์แลนด์, เบอร์ลิน, แฟรงเฟิร์ต

ภายใต้การนำของ Romilly, Bentham, Peel McIntosh, Montagu และ Cruickshank ในขณะที่ประชาชนมีอำนาจเพิ่มขึ้น การใช้วิธีลงโทษประหารชีวิตได้ลดลงในปลาย ค.ศ. 1814

Romilly พยายามต่อต้านการแขวนคอเพื่อการแก้แค้น ตัดศีรษะ หรือตัดส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เป็นสี่ชิ้น (Korl L. Von Bar, A History of Continental Criminal Law, Boston Little' Brow, 1916. p. 299)

ระหว่างศตวรรษที่แล้วแนวโน้มความแตกต่างจากการลงโทษแบบอื่น ๆ ได้ปรากฏขึ้น แทนวิธีการฆ่า ในสหรัฐ ปี ค.ศ. 1959 บางรัฐมีการลงโทษโดยวิธีการฆ่า แต่บางรัฐไม่อนุญาตให้มีการลงโทษโดยวิธีการฆ่าโดยเฉพาะในรัฐทางเหนือและตะวันออก (Michigan, Minnesota, North Dakota, Wisconsin, Delaware, Maine และ Rhode Island)

การแขวนคอ เป็นวิธีการฆ่าที่นิยมแพร่หลาย อังกฤษเป็นประเทศแรกที่ใช้วิธีการแขวนคอผู้กระทำผิดโดยทำในที่สาธารณะ จุดมุ่งหมายเพื่อการลงโทษก่อให้เกิดความเกรงกลัว เช็ดหลาย มิให้เป็นเยี่ยงอย่าง ในปัจจุบันอังกฤษได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้วแต่การลงโทษโดยวิธีแขวนคอยังปฏิบัติอยู่ในประเทศเครือจักรภพสหรัฐอเมริกา แคนาดา ญี่ปุ่น ปากีสถาน พม่า อินเดีย ฯลฯ ทั้งนี้เนื่องจากวิธีการลงโทษประหารชีวิต โดยการแขวนคอเป็นวิธีการที่ประหยัดและสะดวกในทางปฏิบัติมาก

การใช้กิโยติน (Guillotine) มีลักษณะเช่นเดียวกับการประหารชีวิตโดยการตัดศีรษะ กิโยติน เป็นเครื่องมือที่ประกอบด้วยเหล็กถ่วง มีดที่ใช้ตัดศีรษะ โดยส่วนศีรษะและคอของผู้กระทำผิดลอดช่องกลมที่เตรียมไว้สำหรับการประหารโดยเฉพาะ และมีที่รองรับศีรษะที่ถูกมีดตัดขาด เครื่องกิโยตินได้เริ่มมีขึ้นในสมัยปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 จนปัจจุบัน การใช้เครื่องกิโยตินในฝรั่งเศส ส่วนมากจะใช้เฉพาะผู้กระทำผิดที่ต้องโทษประหารในคดีศาลพลเรือน

วิธีการยิงเป้า เป็นวิธีการที่ปฏิบัติกันอย่างกว้างขวางจนถึงปัจจุบัน เช่น อินโดเนเซีย ซิลี กรีกร กัวเตมาลา รัฐยูทาห์ในสหรัฐอเมริกา กฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้ถูกประหารชีวิตมีสิทธิ์เลือกวิธีการประหารโดยแขวนคอหรือใช้ปืนยิง

การใช้เก้าอี้ไฟฟ้า ได้นำมาใช้เป็นครั้งแรกในเรือนจำเออร์เบิร์น (Auburn Prison) นครนิวยอร์ก ปี ค.ศ. 1890 และได้แพร่หลายทั่วไป

การประหารชีวิตโดยแก๊ส ใช้ในสหรัฐอเมริกาหลายมลรัฐ เป็นวิธีการที่มีความเจ็บปวดทรมานน้อยกว่าการประหารชีวิตโดยการนั่งเก้าอี้ไฟฟ้า หรือแขวนคอ

การลงโทษต่อร่างกายผู้กระทำผิด สังคมได้ขยายวิธีการลงโทษโดยการลงโทษทางร่างกาย เช่นประทัບตรา ใช้แผ่นไม้มีช่องสำหรับศีรษะและมือ (pillory) เพื่อเป็นการประจาน การกักขังในกรง การเขียนตีด้วยแส้ ซึ่งใช้กันอย่างกว้างขวางในสมัยกลาง

การเขียนตี หรือ โบย เป็นวิธีการลงโทษซึ่งยังคงใช้อยู่อย่างเป็นทางการในวัฒนธรรมตะวันตกปัจจุบัน โดยขึ้นกับลักษณะของผู้กระทำผิด และความหนักเบาของโทษ

การประหารชีวิต หรือประจาน กระทำโดยวิธีการใช้เหล็กนาบไฟลงตราประทับตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกายที่เห็นได้ชัดเจน เช่น บริเวณหน้าผาก วัตถุประสงค์เพื่อการประจานผู้กระทำผิดให้เกิดความอับอาย ลดศักดิ์ศรี เป็นวิธีการลงโทษที่นิยมปฏิบัติกันในสังคมโบราณโรมัน

การตัดอวัยวะผู้กระทำผิด มีลักษณะเป็นการแก้แค้นให้สมกับความผิดที่ได้กระทำผิด เช่นการประทุษร้ายร่างกายผู้อื่น อาจถูกตัดแขน พูดเท็จ อาจถูกโทษโดยการตัดลิ้น การกระทำผิดซ้ำเช่นซ้ำเราหญิง จะถูกลงโทษโดยการตอน

การใส่ขื่อคา (Stock and Pillory) เป็นวิธีการประจานที่มีผลต่อจิตใจผู้กระทำผิด ในลักษณะนั่งเหยียดแขนขาไปข้างหน้าผู้กระทำผิดจะถูกตรึงนั่งอยู่กับพื้นหน้าเข้าหาขื่อ ข้อมือและข้อเท้าทั้งสองข้างถูกสอดเข้าไปในช่องวงกลมมีสลักยึดไม้แผ่นบนให้ติดกับไม้กระดานแผ่นล่างซึ่งติดตายตัวอยู่กับเสา คา (pillory) จะใช้ควบคู่ไปกับขื่อซึ่งเป็นเครื่องจองจำสวมใส่ที่คอและมือทั้งสองข้างของผู้กระทำผิดในลักษณะยืนตรง ซึ่งต่างจากขื่อที่ใช้ทรมานผู้กระทำผิดในลักษณะนั่ง เช่นในศตวรรษที่ 17 มีผู้กระทำผิดโทษฐานขโมยกะหล่ำปลีของเพื่อนบ้านและถูกจับได้จึงถูกลงโทษโดยการใส่ขื่อและมีกะหล่ำปลีอยู่บนศีรษะ

การนั่งเก้าอี้ทรมาน (ducking stool) โดยวิธีมัดผู้กระทำผิดติดกับเก้าอี้เป็นรูปแบบการลงโทษที่นิยมใช้แก่ผู้กระทำผิดที่เป็นหญิงที่นินทา เกรี้ยวกราด ด่อท้อ ระบายผู้อื่น รวมทั้งเป็นการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดฐานผลิตสุรา

**การลดฐานะทางสังคม** เป็นวิธีการที่นำมาใช้เพื่อการลดสถานภาพทางสังคมของผู้กระทำผิด วิธีการประเภทนี้ได้มีขึ้นในศตวรรษที่ 16 และหมดสิ้นในศตวรรษที่ 17 แต่มีใช้หมดสิ้นไปที่เดียว วิธีการที่จะลดเกียรติยศได้ใช้กันในสังคมต่าง ๆ

**การเนรเทศ** ในทางปฏิบัติทุกสังคมใช้วิธีการเนรเทศอาชญากรบางประเภทโดยเฉพาะอาชญากรการเมือง วิธีการเนรเทศได้ใช้กันมาตั้งแต่สมัยโรมันโบราณ หรือข้อห้ามที่ไม่ให้เข้าไปในดินแดนบางแห่ง เช่นเกาะซึ่งใช้เป็นที่พักขังผู้กระทำผิด การเนรเทศอาจเป็นไปตลอดชีวิต หรือเพียงระยะสั้น

ในประเทศอังกฤษ ได้มีระบบการขนถ่ายบุคคลตามกฎหมายได้เกิดขึ้นใน ค.ศ. 1597 โดยใช้กับกลุ่มคนพาล คนจรจัดและขอทานจะได้ใช้กว้างขวางขึ้นในช่วงอเมริกาตกเป็นอาณานิคมจากบัดนั้นจนกระทั่งการปฏิวัติในอเมริกา การพิจารณาส่งอาชญากรของอังกฤษมาสู่อเมริกา

ได้ถือปฏิบัติกัน แม้ว่าจะถูกขัดขวางจากประชาชนในอาณานิคมนั้นก็ตาม ในปี ค.ศ. 1786 ภายหลังจากอาณานิคมเป็นอิสระ นโยบายการขนถ่ายไปยังออสเตรเลียได้เกิดขึ้น จนกระทั่งปี ค.ศ. 1867 จำนวนการขนถ่ายมีประมาณ 134,308 ซึ่งเป็นจำนวนที่สูง แต่ระบบการขนถ่ายจะไม่กระทำบ่อยเท่ากับการจำคุก

ระบบการขนถ่ายในอังกฤษได้ล้มเลิก เพราะพบว่าไม่ใช่วิธีการที่ดีที่จะปรับปรุงบุคคลและรวมทั้งสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายสูง และถูกขัดขวางจากชาวอาณานิคม

หลายประเทศได้ใช้ระบบการขนถ่ายในช่วงสมัยใหม่ เช่นปอร์ตุเกตุ ในศตวรรษที่ 16 ได้ส่งอาชญากรและหญิงที่ป่วยด้วยโรคเน่ารังเกียจไปยังบราซิลและส่งอาชญากรไปแองโกล่าสเปน ได้ปฏิบัติเช่นเดียวกันแต่ในวิธีค่อนข้างจำกัดในศตวรรษที่ 18 รัสเซียได้ใช้ไซบีเรียเป็นสถานที่ในการลงโทษตั้งแต่ ค.ศ. 1823

**การคุมขัง** ในสังคมโบราณและสมัยกลางและสังคมก่อนมีตัวหนังสือ วิธีการคุมขังซึ่งใช้เป็นแบบการลงโทษ แต่ไม่ปรากฏในสมัยกรีกตอนต้น และไม่ปรากฏในหมู่โรมัน Von Bar เห็นว่า “การลงโทษโดยการคุมขังเกือบไม่เป็นที่รู้จักในฝรั่งเศสสมัยกลาง” ในอังกฤษการคุมขังใช้ในบางกรณีในช่วงระยะแองโกลแซกซัน ในกฎหมาย Ethelstan ซึ่งกล่าวถึงว่า บุคคลผู้ซึ่งทำมาตรการหรือขโมยต้องถูกขัง ประมาณ 120 - 40 วัน กว่าจะมีการถ่ายตัวจากญาติ

การคุมขังโดยวัด อำนาจของวัดได้ถือปฏิบัติในการคุมขังทั้งนี้เพราะว่าไม่ได้รับอนุญาตโดยกฎหมายที่จะใช้วิธีการลงโทษ โดยการประหารชีวิต เป็นวิธีการที่ใช้ก่อนศตวรรษที่ 15

การคุมขังในเรือขนาดใหญ่ แต่ถ้าไม่สามารถทำงานในเรือได้ เช่นผู้หญิง คนแก่ พวกปัญญาอ่อน จะถูกจำคุกที่อื่นแทน

การคุมขังในบ้านการแก้ไขผู้กระทำผิด (house of correction) ปรากฏขึ้นในกลางศตวรรษที่ 16 ในอังกฤษโดยการตอรองของ Bishop Ridley of London ที่จะช่วยผู้จรจัดในเมือง โดย พ.ร.บ. 1576 ได้กล่าวว่า บ้านเพื่อการแก้ไข ขึ้นตรงกับชุมชนหนึ่ง การรับคนเข้ามาอยู่ต้องมีการสืบสวนข้อเท็จจริงให้แน่ชัดเพื่อการช่วยเหลือที่ถูกต้อง

การปรับปรุงวิธีการคุมขัง เริ่มเมื่อปลายศตวรรษที่ 18 การคุมขังเป็นวิธีการลงโทษซึ่งส่วนหนึ่งของวิธีการนี้เป็นพื้นฐานของระบบที่ผู้กระทำผิดได้เข้าไปอยู่บ้านการแก้ไขการกระทำผิด ในช่วงการตัดสินพิพากษา

**การชดใช้ค่าเสียหาย** เมื่อบุคคลได้รับบาดเจ็บ ผู้นั้นจะได้รับชดเชยหรือสามารถเรียกร้องค่าเสียหายโดยขึ้นกับการพิจารณาของลูกขุนและตำแหน่งฐานะทางสังคมของผู้เสียหายและกษัตริย์ จะได้เงินจากการชดใช้ค่าเสียหายบางส่วน กฎหมายในสหรัฐอเมริกา ในศตวรรษ

ที่ 19 กล่าวถึงว่า บุคคลผู้กระทำการลักขโมยต้องชดเชยค่าเสียหายแก่เจ้าของเป็นจำนวนสองเท่าของทรัพย์สินที่ได้เอาไป ถ้าผู้กระทำผิดปฏิเสธที่จะชดใช้ เขาต้องทำงานให้กับรัฐโดยได้ค่าจ้างตอบแทน แต่ค่าจ้างนั้นจะถูกเรียกกลับจ่ายให้กับรัฐและจ่ายชดเชยค่าเสียหาย

การชดใช้ค่าเสียหาย เป็นวิธีการที่กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำผิดชดใช้ค่าเสียหาย มักจะใช้บังคับในความผิดทางแพ่งแนวความคิดเกี่ยวกับการชดใช้ค่าเสียหาย มีมาแต่สมัยกรีกโบราณแต่มุ่งกระทำตอบแทนแก่แก่นแก่ผู้กระทำผิด

นักอาชญาวิทยาได้เสนอรูปแบบการชดใช้ค่าเสียหาย ดังนี้

1. การชดใช้ค่าเสียหายทางจิตใจ เพื่อคลายความตึงเครียดทางจิตใจของผู้เสียหาย เพื่อให้ผู้เสียหายได้มีโอกาส ระบายความรู้สึกและความร้ายแรงสูญเสียที่ได้รับจากการกระทำของอาชญากร

2. การชดใช้ค่าเสียหายแบบสร้างสรรค์ความรับผิดชอบ การชดใช้ค่าเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม เพื่อเป็นการทดแทน หรือบรรเทาโทษจำคุก ซึ่งถือเป็นภาระหน้าที่ของผู้ประกอบอาชญากรรมที่จะต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย เพื่อให้ผู้กระทำผิดตระหนักถึงความเสียหายและเพื่อการแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำผิด

3. การชดใช้ค่าเสียหายโดยความสมัครใจของผู้กระทำผิดเกิดจากความรู้สึกรับผิดชอบต่อความผิดที่ได้กระทำซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจ เห็นใจซึ่งกันและกัน

## ทฤษฎีการลงโทษ

ปฏิริยาต่อการกระทำผิดนั้นจะพบได้ตั้งแต่สังคมก่อนมีตัวหนังสือ ซึ่งหมายถึงการแก้แค้น การทำลายล้าง การฆ่า เนรเทศ ซึ่งผู้กระทำผิดเหล่านั้นอาจถูกกล่าวหาว่าเป็นพ่อมดหมอผี หรือมียาพิษ ตามสภาพสังคมในขณะนั้น ผู้กระทำผิดถูกมองว่าเป็นเสมือนศัตรูเป็นสิ่งปฏิฎลที่จำเป็นต้องกำจัด ในระยะแรกนั้น ปฏิริยาต่อผู้กระทำผิดมักจะเป็นเรื่องส่วนตัวไม่ใช่ปฏิริยาของสังคม ชุมชนทำหน้าที่สืบสวน และมีการจ่ายค่าเสียหายแต่ไม่มีการลงโทษในศาลอาญาในกลุ่มที่ไม่รู้หนังสือเหล่านี้ พบว่าแรงจูงใจและทัศนคติซึ่งเป็นปฏิริยาต่อผู้ฝ่าฝืนกฎหมายให้มีการลงโทษ เป็นไปในรูปการทำลายล้างศัตรูของกลุ่มและเพื่อความสงบสุข

หลังจากเกิดระบบกษัตริย์และการมีอำนาจของกษัตริย์ ความผิดของผู้กระทำนั้นได้กลายเป็นเรื่องของส่วนรวม ระบบศาลได้ถูกจัดตั้งขึ้นโดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ปฏิริยาต่อสิ่งที่ถือว่าผิดได้กลายเป็นเรื่องสังคมมากกว่าส่วนตัวและความผิดนั้นถือว่าเป็นอาชญากรรม โดยผู้กระทำผิดได้ประทุษร้ายต่อกลุ่มหรือบุคคล ซึ่งเรียกว่า “เหยื่อ”

จนกระทั่งสมัยใหม่ ปฏิกริยาต่ออาชญากรรมมีการลงโทษกันอย่างชัดเจน ได้มีการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษ 3 แนวความคิด ดังนี้

1. Classical School
2. Neo-classical School
3. Positive School

สำนัก Classic ซึ่ง Beccaria ได้ให้ความสำคัญโดยเป็นการศึกษาที่แล้วมาของ Bousseau, Montesquieu และ Voltaire เป็นการอ้างถึงการทำลายล้างโดยบุคคลได้คำนึงถึงความยินดีและความเจ็บปวดทรมานล่วงหน้าแล้วก่อนการกระทำ ฉะนั้นการแสดงพฤติกรรมของเขาออกมาจึงเป็นไปในลักษณะที่เป็นเหตุผลของเขเอง ปฏิกริยาของสังคมต่ออาชญากรรมเป็นไปในรูปการวัดค่า “ความเจ็บปวด” สมมติฐานโดยทั่วไปในแนวความคิดของสำนักนี้ คือ ความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติต่อการกระทำอันไม่พึงปรารถนา อันได้แก่ความเจ็บปวด โดยถือเป็นการลงโทษต่อบุคคลนั้นให้ได้ความเจ็บปวดมากเท่าที่กำหนดไว้ เพื่อว่าผู้กระทำผิดจะได้คำนึงถึงการกระทำเหล่านี้ก่อนกระทำและทำให้ความเจ็บปวดนั้นกลายเป็นความยินดีแก่คนทั่วไป

โดยแนวความคิดของสำนักนี้เห็นว่า การลงโทษเป็นสิ่งต้องกระทำกับบุคคลทุกคนโดยไม่คำนึงถึง อายุ สติปัญญา สถานภาพทางสังคม หรือเงื่อนไขอื่น ๆ

สำนัก Neo-classic เกิดขึ้นในช่วงเวลาการปฏิวัติในฝรั่งเศส ได้สนับสนุนแนวความคิดของสำนัก classic โดยทั่ว ๆ ไปนั้นถูกต้องแต่จะต้องขยายความในรายละเอียด ในขณะที่เด็กและคนวิกลจริต ไม่ได้คำนึงถึง “ความยินดี” และ “ความเจ็บปวด” ในประเด็นนี้สำนัก Neo-classic เห็นว่าควรที่จะขยายการพิจารณาออกไปให้ถี่ถ้วนขึ้น การลงโทษควรจัดวางไว้เพื่อผู้ฝ่าฝืนกฎหมายบางคนแต่ไม่ใช่ทั้งหมด ควรมีข้อยกเว้นบางประการ ฉะนั้นความรับผิดชอบของบุคคลได้นำมากล่าวถึง รวมทั้งการพิจารณาสภาพจิตวิทยาและสังคมวิทยาต่ออาชญากรรมนั้น ๆ ข้อเสนอของสำนัก Neo-classic ได้กลายเป็นพื้นฐานของการพิจารณาความยุติธรรมและระบบกฎหมายของตะวันตกในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา

สำนัก Positive ได้เห็นว่า อาชญากรรมไม่ว่าในรูปแบบใดถือเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่นเดียวกับ พายุ น้ำท่วม... ฯลฯ ในการป้องกันตนเอง กลุ่มสังคม อาจกำจัดอาชญากรรมแต่จะต้องพิจารณาอย่างระมัดระวังว่าไม่ใช่การลงโทษ ผู้กระทำผิดผู้ซึ่งสามารถปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูได้ก็ควรจะได้แก้ไข ถ้าทำไม่ได้จะถูกแยกหรือเนรเทศ

ปฏิกริยาของสังคมต่อผลสะท้อนของอาชญากรรมของสำนักทั้งสามในเรื่องทัศนวิทยา โดยมีผลติดตามมา คือ การดูแลผู้กระทำผิดที่ฝ่าฝืนกฎหมายได้ปรากฏขึ้น ประเด็นแรก การดูแลรักษาจะเน้นการสงเคราะห์รายบุคคลซึ่งตรงกับแนวความคิดของสำนัก

แม้ว่าจะแตกต่างกันในกระบวนการ ประเด็นที่สอง เป็นความเกี่ยวพันกับความเชื่อที่ว่า อาชญากรรมเป็นการแสดงออกของการกระทำในสถานการณ์หนึ่ง ๆ โดยเกี่ยวข้องกับกลุ่ม และไม่สามารถดูแลรักษาอย่างมีประสิทธิภาพได้ถ้าแยกเฉพาะแต่ละบุคคลเป็นรายกรณี แต่ควร จะดูแลรักษาเป็นกลุ่มที่มีปัญหา ซึ่งอาจเรียกว่า การสงเคราะห์กลุ่ม

ทฤษฎีการลงโทษ ผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมาย มีพื้นฐานมาจากการศึกษาสภาพแวดล้อม ทางสังคม วัฒนธรรม ในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ ซึ่งได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อความเหมาะสม และคำนึงถึงความมีมนุษยธรรมมากยิ่งขึ้น การศึกษาที่ได้พยายามวิเคราะห์ ได้แก่ การศึกษา ด้านวัฒนธรรม จิตวิเคราะห์ และการอธิบายตามหลักสังคมวิทยา สรุปได้ดังนี้

### 1. ความสอดคล้องทางวัฒนธรรม (Cultural Consistency)

ปฏิกิริยาของสังคมต่อการฝ่าฝืนกฎหมายของผู้กระทำผิดและวิธีการที่ใช้ปฏิบัติ ต่อผู้กระทำผิด มีแนวโน้มทั่วไปที่สอดคล้องกับสภาพสังคมและวัฒนธรรม หรือเพื่อความเข้ากันได้ กับพฤติกรรมแบบต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อการลงโทษผู้กระทำผิดซึ่งแสดงให้เห็นได้ คือ

1) ในศตวรรษที่ 17 มีความเชื่อซึ่งปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมที่ว่า ความทุกข์ทรมาน ทางร่างกาย ถือเป็นสิ่งที่อยู่ในธรรมชาติของมนุษย์ เป็นภาวะปกติทั่วไป ฉะนั้นวิธีการลงโทษ ทางร่างกายที่ให้เกิดความเจ็บปวดทรมานจึงได้กระทำขึ้น เช่น การตัดอวัยวะ การล่ามโซ่ ถูกประทับตรา ใส่ชื่อ กดศีรษะลงน้ำ และวิธีการอื่น ๆ ทำให้เกิดความละอาย การปฏิบัติเหล่านี้ ปรากฏในวัฒนธรรมในระบายนั้น ซึ่งในสมัยต่อ ๆ มาได้ลงความเห็นว่าไร้มนุษยธรรม ไม่สมควร จะมีอยู่ในวัฒนธรรมของมนุษย์ เป็นความไม่สอดคล้องจึงได้มีการปรับปรุงวิธีการลงโทษแบบ ใหม่ ๆ ขึ้น

2) ระบบต่าง ๆ ได้พัฒนาเข้าสู่สมัยใหม่ ที่เน้นคุณค่าความสะดวกรวดเร็วและเช่นกัน การกระทำผิดถือเป็นหนี้ต่อสังคม ต้องมีการชดเชย จุดมุ่งหมายคือ ให้การลงโทษมีความเหมาะสม เข้ากันกับการกระทำผิด ได้มีการอ้างถึงทัศนะของนักเศรษฐศาสตร์ที่ยืนยันว่ารางวัลหรือผลตอบแทนต้องได้สัดส่วนกับการบริการ นักอาชญาวิทยาสมัยก่อนได้ใช้สรุปถึงการลงโทษเช่นเดียวกัน ต้องได้สัดส่วนกับการกระทำผิด จึงได้มีการกำหนดนโยบายลงโทษผู้กระทำผิด เช่น การ ปรับ การชดเชยค่าเสียหาย

3) ระบบประชาธิปไตยได้นำมากล่าวอ้างถึง โดยเน้นความเท่าเทียมกัน สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล ตั้งแต่การปฏิวัติฝรั่งเศส ซึ่งเป็นผลต่อนโยบายการลงโทษได้มีการปรับปรุงเข้าสู่ความมีมนุษยธรรม ยุติธรรม

ที่ได้ถูกเผยแพร่ในเวลาต่อมาและมีผลต่อการลงโทษ

## 2. ทฤษฎีการโยนความผิดให้ผู้อื่น (The Scapegoat theory)

ตามแนวความคิดนี้ได้นำทฤษฎีจิตวิเคราะห์ศาสตร์มาอธิบายการกระทำ โดยกล่าวว่า มนุษย์มีสัญชาตญาณแห่งความก้าวร้าวของมนุษย์นั่นเอง ฉะนั้นการลงโทษผู้กระทำผิดจึงเป็นการแสดงออกของภาวะทางจิตใจเพื่อมุ่งสนองตอบต่อตัวผู้กระทำผิดโดยเหตุผลที่อ้างว่าสมควรจะรับบาปจากการกระทำผิดนั้น

การลงโทษผู้กระทำผิดได้รับการพิจารณาว่าเป็นระบบเพื่อแสดงออกซึ่งความก้าวร้าว บุคคลผู้ซึ่งก้าวร้าวยืนยันถึงความพอใจในการลงโทษและความพอใจนี้เป็นของคนทั้งสังคม นักจิตวิเคราะห์ก็ได้อธิบายต่อไปว่ามนุษย์ได้มีการพัฒนาในบุคลิกภาพ ซึ่งจะมีผลนำมาอธิบายวิธีการลงโทษ โดยที่ ชีวิตสังคมมนุษย์มีการกระทำอิสระโดยสัญชาตญาณทางเพศและความก้าวร้าวที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ การแสดงออกของสัญชาตญาณจะถูกควบคุมโดยสัญชาตญาณจะเข้าไปรวมผสม







ประวัติศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงไป มีส่วนสำคัญที่มีผลต่อการควบคุมและการกำหนดนโยบายการลงโทษผู้กระทำผิด ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ได้แก่

## 1. ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงสังคม

จากศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมา การเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมเศรษฐกิจได้บังเกิดขึ้นอย่างใหญ่หลวง โดยเฉพาะในยุโรป การปรับปรุงฟื้นฟูวิชาการ ศิลปวิทยา ได้มีส่วนให้เกิดความก้าวหน้ามาถึงช่วงสมัยใหม่ซึ่งมีผลถึงการปรับปรุงในวิธีการลงโทษ ผู้กระทำผิดโดยใช้หลักเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ และการคำนึงถึงศักดิ์ศรี คุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ นักวิชาการสมัยใหม่ไม่เห็นด้วยกับวิธีการลงโทษที่คำนึงถึงการแก้แค้นความรุนแรง ซึ่งได้ถือปฏิบัติกันมาในสมัยก่อน การปรับปรุงสภาพสังคมให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยเฉพาะในระบบความเชื่อประเพณี เพื่อป้องกันการกระทำผิดและให้สังคมอยู่อย่างปกติสุข ซึ่งมีผลให้มีการปรับปรุงระบบวิธีการลงโทษให้ทันสมัยขึ้น

จากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อาจมีผลกระทบต่อถึงศีลธรรม ประเพณีอันดีงามของสังคมอันจะทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมขึ้นได้ ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการลงโทษกับสภาพวัฒนธรรมที่เจริญก้าวหน้าขึ้น วิธีการที่เกิดขึ้นในแนวใหม่จึงเน้นถึงการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของบุคคลผู้กระทำผิดโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วิธีการปฏิบัติเหล่านี้ ได้แก่ การให้การศึกษาบวช การเสริมสร้างจริยธรรม พร้อมทั้งมุ่งส่งเสริมให้รู้จักเรียนรู้และเคารพกฎหมาย ปรับปรุงสภาพสังคม ให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมใหม่หรือเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นจากความสามารถของมนุษย์

## 2. วิวัฒนาการของกฎหมายอาญา

มนุษย์บัญญัติกฎหมายขึ้นใช้เพื่อควบคุมสังคมให้มีระเบียบวินัย ซึ่งจำเป็นต้องสอดคล้องกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ลักษณะกฎหมายที่ใช้เป็นเครื่องควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ กฎหมายที่บัญญัติขึ้นจากผู้มีอำนาจในทางปกครองเพื่อกำหนดรูปแบบลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้ปกครอง และกฎหมายที่เกิดขึ้นจากสภาวะทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นผลจากความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่มีอยู่ตามธรรมชาติจำเป็นต้องมีการควบคุมเพื่อความเรียบร้อย กฎหมายประเภทนี้จึงมีคุณค่ากว่าประเภทแรก โดยเป็นการเสริมสร้างบุคคลให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ซึ่งเป็นการสอดแทรกความรู้สึกในด้านคุณธรรมไว้ในกฎหมาย เช่น ในประมวลกฎหมาย ฮัมบูราบี (The Code of Hamburabi) ที่ว่า "กฎหมายฉบับนี้มีขึ้นเพื่อบำรุงไว้ซึ่งความยุติธรรมในแผ่นดิน เพื่อทำลายล้างความชั่วร้ายเพื่อป้องกันผู้อ่อนแอ ให้ปลอดภัยจากการถูกกดขี่จากผู้ที่ยิ่งใหญ่ เพื่อเสริมสร้าง

ความเจริญก้าวหน้าแก่ประเทศชาติ และคุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชน

นักกฎหมายได้สรุปสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ คือ

1. เป็นกฎหมายฉบับแรกที่ได้กล่าวถึงระบบวิธีการและความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชน อย่างชัดเจน รวมทั้งได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของสถาบันทางสังคมด้วย เช่น หน้าที่ของตำรวจ ศาล บทบาทของบิดามารดา หน้าที่ของกิจกรรม เศรษฐกิจ
2. เป็นกฎหมายที่ตราขึ้น เพื่อคุ้มครองความเป็นธรรมในสังคม เช่น กำหนดบทบัญญัติป้องกันมิให้มีการเอาเปรียบ ห้ามค้ากำไรเกินควร
3. เน้นความสำคัญในการรักษาบูรณะขนบธรรมเนียมประเพณีและศีลธรรมอันดีงาม
4. เป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติถึงการพิจารณาโทษและการชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เป็นเหยื่ออาชญากรรม

นับตั้งแต่มีการใช้กฎหมายฮัมบูราปี เป็นต้นมา ได้มีการตรากฎหมายหรือกฎเกณฑ์ขึ้นอีกมากมาย ซึ่งมีผลดีต่อการสร้างสรรปรับปรุงวิธีการลงโทษผู้กระทำผิด เช่น

- กฎหมายโมเสส ซึ่งเน้นถึงความสัมพันธ์ของศาสนากับการลงโทษและได้กล่าวถึงหลักการลงโทษกับจริยธรรม
- กฎบัตรแมกนาคาร์ต้า ที่กล่าวถึงการคุ้มครองสิทธิของพลเมืองสมัยพระเจ้าแผ่นดินจอห์นแห่งอังกฤษ
- ประกาศรับรองสิทธิมนุษยชนและพลเมืองแห่งฝรั่งเศส

ฯลฯ

จุดมุ่งหมายของการมีกฎหมายขึ้นใช้ในสังคมเป็นไปเพื่อ

1. การควบคุมสังคม เพื่อให้การควบคุมพฤติกรรมสังคมเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยกฎหมายจะบ่งถึงความผิดและการลงโทษไว้อย่างชัดเจน ซึ่งจะมีการพิสูจน์ความผิดจนปราศจากข้อสงสัย จึงจะลงโทษผู้กระทำผิดได้
2. การใช้กฎหมายอาญาควบคุมสังคมเป็นกระบวนการปฏิบัติตามหลักเหตุผล นั่นคือการร่างและแก้กฎหมาย จะกระทำได้โดยความยินยอมเห็นชอบ ของฝ่ายนิติบัญญัติ
3. การใช้กฎหมายควบคุมเป็นการพิจารณาลักษณะสำคัญของการกระทำผิดซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาพิพากษาลงโทษภายใต้ระบบมาตรฐานเดียวกัน โดยไม่คำนึงถึงสถานะทางสังคมของบุคคล



